

**INDEPENDENT
BULGARIAN
ENERGY EXCHANGE**
YOU SELL, WE DELIVER CONFIDENCE

Правила за сетълмент

БЪЛГАРСКА НЕЗАВИСИМА ЕНЕРГИЙНА БОРСА

В сила от 16.11.2017

Съдържание

Видове обезпечения	3
Изчисляване на стойността	3
Задължения и срокове	4
Неизпълнение	4
Извънредно обезпечение	4
Минимално обезпечение	4
Определяне на гаранционно обезпечение при регистрация.....	4
Освобождаване на обезпечение	5
Системно нарушение на задълженията за поддържане на обезпечение. Санкции.	5
Разплащания, основни правила.....	6
Нетна покупка	6
Нетна продажба	7
Неизпълнение	7
Системно нарушение на задълженията за разплащане. Санкции	8
ДДС.....	8
Приложимо законодателство	9
Промени в правилата.....	9
Влизане в сила.....	10
Термини	10

Глава I. Основни положения

Основни положения

1. Настоящите правила обхващат финансовите взаимоотношения, породени от реализирани сделки на борсовия пазар на електрическа енергия.
2. Операторът на борсовия пазар е страна по всички сделки за покупка и продажба, реализирани на борсовия пазар на електрическа енергия.
3. Операторът на борсовия пазар осъществява дейностите по определяне на взаимните задължения, в резултат на реализирани сделки на борсовия пазар на електрическа енергия.
4. След приключване на етапа на обявяване на резултатите, в съответствие с Правилата за работа на организиран борсов пазар (ПРОБП), всеки търговски участник има достъп чрез търговската платформа до детайлна информация за реализираните от него сделки за покупка и продажба. Представената информация включва: почасови данни за реализираните от търговския участник количества за покупка и/или продажба и клиринговите цени за всеки часови интервал.
5. Търговските участници са задължени да изпълняват финансовите си задължения включително да заплащат таксите, породени от участието им на борсовия пазар на електрическа енергия.
6. Търговските участници получават персонализиран достъп до онлайн базиран софтуер, осигуряващ информация за изискуемото обезпечение за следващия финансов ден, както и друга информация, свързана с участието им на борсовия пазар.
7. За обезпечаване на сделките, реализирани на борсовия пазар, търговските участници са задължени да представят обезпечение под формата на банкова гаранция и/или определена сума по сметка, собственост на оператора на борсовия пазар.
8. Услугите по сетълмент, извършвани от БНЕБ по отношение на търговията, осъществена на борсовия пазар, подлежат на таксуване съгласно Тарифата за таксите на БНЕБ.
9. За целите на уреждане на финансовите взаимоотношения всеки търговски участник при регистрацията на борсовия пазар предоставя следната информация:
 - 9.1. Лице, отговарящо за финансовите взаимоотношения на съответния търговски участник (ТУ).
 - 9.2. Данни за разплащателна сметка в лева на търговския участник за целите на финансовите разплащания, възникнали в резултат на реализирани сделки на борсовия пазар.

Глава II. Обезпечения

Видове обезпечения

10. За целите на гарантиране на финансовите си задължения, възникнали в следствие на реализирани сделки на борсовия пазар, всеки търговски участник е длъжен да поддържа обезпечение, което във всеки един момент отговаря на определените за стойността му изисквания.
11. За целите на търговията на борсовия пазар БНЕБ приема обезпечение, чрез която и да е или комбинация от следните форми:
 - 11.1. *Банкова гаранция, приета от БНЕБ, в лева/евро. БНЕБ публикува текста на банковата гаранция и условията за приемливост на интернет сайта си.*
 - 11.2. *Сума, внесена по сметка, посочена от БНЕБ, в лева. БНЕБ не дължи лихви по внесени от ТУ суми.*
12. Когато търговските участници предоставят обезпечение под формата на банкова гаранция, те се задължават да заплатят всички разходи по предоставянето ѝ, както в банката издател, така и в банката на бенефициента, включително (но не само) таксите и комисионните за авизиране на банкови гаранции при представянето им чрез посредничеството на обслужващата/ите банка/и. Банката, издател на банковите гаранции, следва изрично да посочи към авизиращата банка на бенефициента, че комисионните за авизиране са за сметка на наредителя и са по договаряне.

Изчисляване на стойността

13. Стойността на изисканото от БНЕБ обезпечение се определя в лева за всеки Финансов ден.
14. Стойността на изискваното за определен финансов ден обезпечение представлява най-високата от дневните рискови експозиции за последните 30 (тридесет) календарни дни, като рисковата експозиция за съответния ден е изчислена като произведението от нетната позиция в MWh на конкретния търговски участник (Daily Net MWh position), риск параметър (Risk Parameter) и дневен фактор (Day Factor), определени от БНЕБ, където:
 - 14.1. *Нетна позиция в MWh (Daily Net MWh position) представлява разликата между закупеното и продаденото количество електрическа енергия за конкретния ден от съответния търговски участник.*
 - 14.2. *Риск параметър (Risk Parameter) е цена в EUR/MWh, определена съответно за дълга (позиция на нетна покупка) или къса позиция (позиция на нетна продажба), и представлява очакваната най-висока средно-дневна цена, изчислена от БНЕБ на база на исторически данни.*
 - 14.3. *Дневен фактор (Day Factor) е параметър, който отразява рисковата експозиция на търговските участници през почивните дни.*
15. Методът на изчисляване на риск параметъра и стойността на определения дневен фактор се обявяват на интернет страницата на БНЕБ и могат да се променят по преценка на борсовия оператор:
 - 15.1. *За обезпечаване на сигурността и дейността на борсовия оператор.*

15.2. При наличието на поредица от неработни дни.

16. Промяната на стойностите на риск параметъра и/или дневния фактор се обявяват с двудневно предизвестие на интернет страницата на БНЕБ.
17. На интернет страницата на оператора на борсовия пазар е публикуван примерен модел за изчисление на изискуемото обезпечение.
18. За нови търговски участници БНЕБ определя стойността на обезпечението въз основа на очаквана бъдеща нетна покупка на електрическа енергия в съответствие с т.25.

Задължения и срокове

19. При възникване на необходимост от повишаване на обезпечението на даден търговски участник, той трябва да увеличи сумата на съответното обезпечение до 10:30 СЕТ (11:30 ЕЕТ) на следващия финансов ден. При последователност от неработни/нефинансови дни задължението е дължимо до 10:30 СЕТ (11:30 ЕЕТ) на първия следващ финансов ден.

Неизпълнение

20. При неизпълнение на задълженията за стойността на обезпечението по т.19 от търговски участник до края на съответния финансов ден борсовият оператор може да не го допусне до участие в следващата борсова сесия.

Извънредно обезпечение

21. Борсовият оператор може да изисква предоставянето на извънредно обезпечение от търговски участник при констатиране на завишено ниво на риска. Завишеното ниво на риска се определя по преценка на борсовия оператор.
22. В уведомлението за предоставяне на извънредно обезпечение се посочва срокът за неговото предоставяне, като същият не може да бъде по-кратък от два (2) часа от получаването на уведомлението. При неизпълнение на задължението за предоставяне на извънредно обезпечение в посочения срок БНЕБ може да не допусне съответния участник до участие в следващата борсова сесия.

Минимално обезпечение

23. БНЕБ изисква минимално обезпечение от всички търговски участници, членове на борсовия пазар на електрическа енергия, стойността на което е посочена в Тарифата за таксите на БНЕБ.
24. Търговските участници, нетни продавачи, дължат минимално обезпечение в съответствие с т.23.

Определяне на гаранционно обезпечение при регистрация

25. Първоначалното гаранционно обезпечение на даден търговски участник се определя на база на попълнена от него справка-декларация за прогнозното

количество енергия за покупка/продажба, което възнамерява да реализира на борсовия пазар, но не по-малко от минималното обезпечение в съответствие с т.23.

26. Стойността на първоначалното гаранционно обезпечение представлява приложение към договора за участие на борсовия пазар.

Освобождаване на обезпечение

27. Гаранционно обезпечение на търговски участник се освобождава в следните случаи:

27.1. *При прекратяване на членството на търговски участник, в съответствие с ПРОБП, когато съответният участник няма задължение за плащане към борсовия оператор.*

27.2. *При оттегляне на търговски участник, в съответствие с ПРОБП, когато съответният участник няма задължение за плащане към борсовия оператор.*

28. Търговски участник може да поиска частично освобождаване на обезпечението, ако:

28.1. *За период от 5 (пет) поредни Финансови дни, предхождащи датата на искането за освобождаване, изискваното обезпечение е било по-ниско от реалното.*

28.2. *За всеки един от дните по т.28.1 наличното обезпечение е било с минимум 25 (двадесет и пет) процента по-високо от изискваното обезпечение в съответствие с т.14.*

28.3. *В случай на налично задължение за плащане освободената сума се пренасочва автоматично за погасяване на текущите задължения, като се освобождава единствено размерът на остатъчната сума.*

29. При частично освобождаване на обезпечение борсовият оператор може да освободи обезпечение до размера на по-голямото от: изискуемото обезпечение към момента на освобождаването или минимално изискуемото обезпечение в съответствие с т.23.
30. Освобождаване на обезпечение в съответствие с т.28 се извършва по писмено заявление от съответния търговски участник в съответствие с образец, поместен на интернет страницата на борсовия оператор.

Системно нарушение на задълженията за поддържане на обезпечение. Санкции.

31. При системно нарушаване от търговския участник на задълженията за поддържане на обезпечение по т.10, борсовият оператор налага санкция за срок от шест (6) месеца. Санкцията представлява увеличение на Такса сетълмент, дефинирана в Тарифата за таксите на БНЕБ, с 0,04 лева/MWh.
32. Посочената в т.31 санкция се налага в двуседмичен срок от установяване на системното нарушение, но не по-късно от два месеца от извършването.
33. При нарушение на задълженията от търговския участник през периода, посочен в т.31, продължителността на санкцията се удължава с още шест (6) месеца, но до максимална кумулативна продължителност от една (1) година.

Глава III. Разплащания

Разплащания, основни правила

34. Търговските участници са отговорни за навременното и систематично погасяване на задълженията си, възникнали в резултат от реализирани сделки на борсовия пазар.
35. В деня на търговия (D-1), след публикуване на резултатите от търговската сесия в съответствие с ПРОБП, търговските участници получават информация за:
 - 35.1. *Реализираните сделки за покупка, дължимата сума и стойността на дължимите такси.*
 - 35.2. *Реализираните сделки за продажба, сумите за получаване и стойността на дължимите такси.*
36. Разплащанията на борсовия пазар на електрическа енергия се извършват на базата на нетна покупка и нетна продажба.

Нетна покупка

37. За покриване на задълженията на търговските участници, реализирали нетна покупка, БНЕБ допуска две форми за покриване на задълженията:
 - 37.1. *На дневна база.*
 - 37.2. *На седмична база.*

На дневна база

38. Търговските участници, реализирали нетна покупка, са длъжни да преведат дължимата сума, включително дължимите такси, по определената за целта банкова сметка на БНЕБ до 10:30 CET (11:30 EET) в първия финансов ден, следващ деня на търговия (D-1).
39. При последователност от неработни/нефинансови дни възникналите задължения на нетните купувачи за последния финансов ден преди поредицата от неработни/нефинансови дни са дължими от съответните участници до 10:30 CET (11:30 EET) на първия финансов ден, следващ нефинансовите дни.
40. При последователност от неработни/нефинансови дни възникналите задължения за поредицата от неработни дни и първия следващ финансов ден са дължими от съответните участници до 10:30 CET (11:30 EET) на втория финансов ден, следващ нефинансовите дни.

На седмична база

41. За обезпечаване на нетната покупка, реализирана от търговски участник на седмична база, съответният участник следва да внесе сума по разплащателната сметка на БНЕБ, която да покрива нетната му покупка за седемдневен период.
42. БНЕБ приема само сумите по т.41, които са налични по сметката на борсовия оператор, в петък за седемдневен период, считано от понеделник, следващ внасянето на съответната сума.
43. При неработен петък сумите по т.41 следва да са налични по сметката на БНЕБ през последния финансов ден, предхождащ петъка.

44. Всеки ден, след търговската сесия, БНЕБ приспада стойността на нетната покупка, включително дължимите такси, от сумата на съответния търговски участник.
45. Всеки търговски участник е длъжен да следи баланса на сумата за покриване на възникналите задължения за нетна покупка.
46. При изразходване на наличните средства преди края на седемдневния период съответният търговски участник преминава към форма за покриване на задълженията си на дневна база в съответствие с т.38, т.39 и т.40.
47. При последователност от неработни/нефинансови дни всеки търговски участник, избрал форма за разплащане на седмична база, следва да предвиди съответната сума в съответствие с по-големия брой дни.

Нетна продажба

48. За търговските участници, нетни продавачи, избрали форма за фактуриране в съответствие с т.59.1, борсовият оператор заплаща задълженията си към нетните продавачи през втория финансов ден, следващ деня на търговия, като от дължимата сума се приспада сумата на дължимите такси.
49. При последователност от неработни/нефинансови дни борсовият оператор погасява задълженията си към нетните продавачи за поредицата от неработни дни през третия финансов ден, следващ поредицата от неработни дни. От дължимата сума се приспада сумата на дължимите такси.
50. За търговските участници, нетни продавачи, избрали форма за фактуриране в съответствие с т.59.2, борсовият оператор заплаща задълженията си към нетните продавачи през втория финансов ден, следващ деня на предоставяне на съответната фактура.

Неизпълнение

51. При неизпълнение на финансовите задължения по т.39, т.40, т.41 и т.47 от търговски участник до края на съответния финансов ден борсовият оператор:
 - 51.1. *Има право да не допуска съответния търговски участник до участие в следващата борсова сесия.*
 - 51.2. *Има право да стартира процедура за усвояване на обезпечението на съответния търговски участник. Всички разходи, възникнали по повод усвояването на съответното обезпечение, са за сметка на търговския участник.*
52. Операторът на борсовия пазар може да допусне отстранен участник до участие в търговията на борсовия пазар само след възстановяване на всички усвоени обезпечения до размера им преди усвояването и/или до представяне на изискуемото обезпечение.
53. Всеки търговски участник е длъжен да възстанови стойността на гаранционното обезпечение до 7 (седем) дни след стартирането на процедурата в съответствие с т.52.

Системно нарушение на задълженията за разплащане. Санкции

54. При системно нарушаване от даден търговски участник на задълженията, възникнали в резултат на реализирана търговия, борсовият оператор налага санкция за срок от шест (6) месеца. Санкцията представлява увеличение на Такса оборот, дефинирана в Тарифата за таксите на БНЕБ, с 0,04 лева/MWh.
55. Посочените санкция се налага в двуседмичен срок от установяване на системното нарушение, но не по-късно от два месеца от извършването.
56. При нарушение на задълженията от търговския участник през периода, посочен в т.54, продължителността на санкцията се удължава с още (6) месеца, но до максимална кумулативна продължителност от една (1) година.

Глава IV. Фактуриране

Фактуриране

57. При издаването на фактури за сделки, сключени на борсовия пазар, не се допуска издаване на нетна фактура. Издават се две отделни фактури за реализираните сделки за покупка и за продажба.
58. Всеки финансов ден БНЕБ издава електронни фактури на търговските участници:
 - 58.1. *Реализирали сделки за покупка на борсовия пазар на електрическа енергия в деня на търговия (D-1). Фактурата включва всички присъщи такси върху оборота според Тарифата за таксите на БНЕБ.*
 - 58.2. *Реализирали сделки за продажба на борсовия пазар на електрическа енергия за всички присъщи такси върху оборота според Тарифата за таксите на БНЕБ.*
59. Търговските участници, реализирали сделки за продажба на борсовия пазар на електрическа енергия, издават фактура и я изпращат на БНЕБ:
 - 59.1. *До края на първия финансов ден, следващ деня на търговия (D-1).*
 - 59.2. *До 5-то число на текущия месец за предходния месец.*
 - 59.3. *До 16-то число на текущия месец за периода от 1-15 число и в последния ден от текущия месец за останалите дни.*

ДДС

60. Всички суми, посочени в настоящите правила, са без ДДС.
61. За търговските участници, регистрирани на територията на Република България, се начислява ДДС към всички дължими суми, в резултат на реализирана търговия.
62. За търговските участници, регистрирани извън територията на Република България, плащането на всички данъци, включително ДДС, е задължение на съответния търговски участник в съответствие с приложимото право в страната по регистрация.

Глава V. Предоставяне на информация

63. БНЕБ може във всеки един момент да поиска правна и финансова информация, свързана с участието на търговския участник на борсовия пазар.
64. Всеки търговски участник трябва незабавно, при поискване от БНЕБ, да предостави документи, свързани с участието му на борсовия пазар на електрическа енергия.
65. Всеки търговски участник незабавно писмено уведомява БНЕБ за настъпване на промени в данните, декларирани при регистрацията на борсовия пазар на електрическа енергия.

Глава VI. Допълнителни разпоредби

66. Операторът на борсовия пазар извършва дейността си в съответствие със Закона за енергетиката, Правилата за търговия с електрическа енергия, настоящите правила, ПРОБП, Правилата за поведение на борсов пазар или друго приложимо законодателство.
67. Операторът на борсовия пазар публикува на своята интернет страница, в списък „Неизрядни участници“, информация за Търговския участник, на когото са наложени санкции в съответствие с настоящите правила, за срок, идентичен на срока на наложената санкция.

Приложимо законодателство

68. Всякакви претенции, спорове или различия, които могат да възникнат от или във връзка с настоящите правила, се уреждат в съответствие с действащото българско законодателство.

Промени в правилата

69. Всички промени в настоящия документ влизат в сила след 7 (седем) дни от публикуването им на интернет сайта на борсовия оператор.
70. Независимо от разпоредбата на т.69 изменение на настоящите правила може да се извърши с незабавно действие след писмено уведомление от страна на БНЕБ, изпратено до търговските участници:
 - 70.1. Ако промяната се изисква от приложимото законодателство.
 - 70.2. Ако промените са необходими за осигуряване на коректното и ефективно функциониране на борсовия пазар.
 - 70.3. Ако промените са свързани с отстраняване на технически грешки в правилата.
 - 70.4. Ако промените са в резултат на промени в правилата и процедури, валидни за членовете на PCR и MRC обединенията.
 - 70.5. Ако промените са от редакционен характер и не водят до съществени изменения.

Влизане в сила

71. Настоящите правила влизат в сила от момента на публикуването им на интернет сайта на оператора на борсовия пазар.
72. Настоящите правила са изготвени на български и английски език, като обвързваща сила по отношение на всички субекти на правилата има българската версия.

Термини

- **Финансов ден** – всеки официален работен ден, в който банките на територията на Република България извършват обичайната за тях дейност.
- **Неработен ден (нефинансов ден)** – законовоопределените дни за почивка и официалните празници, през които дни банките, опериращи на територията на страната, не извършват обичайната за тях дейност.
- **Ден D-1** – ден на търговия, през който се подават оферти от търговските участници и се осъществяват сделките на борсовия пазар, предхождащ деня на доставка.
- **Ден D** – ден на доставка, в който се извършва физическата доставка.
- **Договор за участие** – договор, който регламентира правата и задълженията на оператора и търговските участници на борсовия пазар.
- **Борсова сесия** – провеждането на организирана търговия на борсовия пазар за определен ден на доставка.
- **Нетен продавач** – търговски участник, който за определена търговска сесия е реализирал сделки за продажба на електрическа енергия с обща стойност, по-голяма от общата стойност на реализираните от него сделки за покупка.
- **Нетен купувач** – търговски участник, който за определена търговска сесия е реализирал сделки за покупка на електрическа енергия с обща стойност, по-голяма от общата стойност на реализираните от него сделки за продажба.
- **Нетна покупка** – наблюдава се, когато общата стойност на реализираните сделки за покупка е по-голяма от общата стойност на реализираните сделки за продажба за определен ден на търговия.
- **Нетна продажба** – наблюдава се, когато общата стойност на реализираните сделки за продажба е по-голяма от общата стойност на реализираните сделки за покупка за определен ден на търговия.
- **ПРОБП** – Правила за работа на организиран борсов пазар
- **ПТЕЕ** – Правила за търговия с електрическа енергия
- **Системно нарушение** – поведение на търговски участник, което е в противоречие с настоящите Правила и което е констатирано три (3) пъти за период от шест (6) месеца, за което търговският участник е бил уведомен официално.